

א

עניני פורים - יין

בס"ד

איתא בספר יצירה (פרק ה') "המליך אות ק' באדר ושחוק בנפש". מבואר שחודש אדר, החודש שנהפך עלינו מאבל ליום טוב מתייחס לשחוק, וכבר ביארנו לעיל (מאמר שחוק ויצחק) שהשחוק מתגלה דוקא דרך ההיפוך, שהדברים ההולכים בדרך וכוון אחד, פתאום מתהפכים מן הקצה אל הקצה ועל ידי זה מתעורר השחוק בנפש ומתפשט בחוץ על ידי הכרת ההיפוך והאי-ודאות שבתפיסת האדם. ובחודש אדר שאירע בו כל מהלך הנפלא של נס פורים יש בו הרגשה מיוחדת של "ותשחק ליום אחרון" כי דוקא מתוך תחבולות הרשע, נצמחה הישועה והשמחה ליהודים וז"ל של הכהן ז"ל שהאריך טובא בהאי ענינא דשחוק של פורים (ליקוטי מאמרים - אות ט"ז, ב), "וכן מנהג לעשות כל מיני שחוק בפורים, ומנהג ישראל תורה, שהוא על דרך שנאמר יושב בשמים ישחק ה' ילעג למו, דיום אשר שברו וכו' ונהפוך הוא, דזה שחוק גדול כאשר נהפוך קיווי של רשעים ואומות העולם מהיפוך להיפוך", עכ"ל.

ובאמת שורש הישועה של הפיכת הדינים, דהיינו המחשבות של המן הרשע ועמלק, מושרש ביצחק אבינו, שהוא מסמל הגבורות, כמו שכתוב "פחד יצחק", כי דוקא על ידי יצחק אבינו נתגלה השחוק בעולם. כי אצל אברהם ושרה לא היה מקום לקיווי, כי לפי הטבע שרה לא יכלה להתעבר ולילד בן. אבל בא רצון ה' והכריע שאף על פי שלפי הטבע שרה אינה שייכת לבן, מכל מקום אפשר להפך הכל ולשדד מערכות הטבע, ולכן קרא שמו בישראל יצחק על שם השחוק¹.

וז"ל של ר' צדוק הכהן זי"ע (מחשבות חרוץ אות י"ג א), "כי הוא שורש הגבורות הקדושות דלמיימינים בה, על כן בלידתו הביא הצחוק לעולם. וכן עיקר שמו על שם הצחוק, ולא נמצא בתורה מלת צחוק לפני התבשרות לידת יצחק, דשם נאמר "ויפול אברהם על פניו ויצחק" דאז נתעורר ונתחדש התגלות הצחוק דקדושה בעולם, ואז תיכף גילה לו השי"ת גם כן שמו שהוא יצחק על שם זה" עכ"ל. ולכן, משום שמהותו של יצחק, דאיהו סמל הגבורות, הוא ההיפוך והמיתוק העתידי, כמו שנאמר בדברי חז"ל (שבת פט) "שאתה אבינו" בשעת הגאולה נאמר דוקא על יצחק אבינו, יש קשר מיוחד בינו לבין הגילוי של פורים שהוא גם כן מיוסד על השמחה ושחוק שמתגלה דוקא בדרך הדינים כמו שאבאר לקמן בעז"ה.

*

ועל פי זה אפשר להבין המילין נסתרין של הרבי רבי ברוך זי"ע (בוצינא דנהורא - חלק א' ד"ה שאלו), "ששאלו אותו, היכן מרומז בתורה שצריך לשתות בפורים, אמר, כתיב "ויעש אברהם משתה

¹ ונודע דברי האר"י (עיין מאמר טל ופסח) בענין אות ש' והפיכת יצחק ליצחק לעתיד לבא והוא על שם השחוק שתגלה במהרה בימינו על ידי משיח, "ותשחק ליום אחרון, וזהו באמת כל מהלך של משיח להפך הכל מן ההיפוך אל ההיפוך בסוד "עולם הפוך ראיתי" שהוא עלמא דבינה כמו שיבואר לקמן שעיקר ההיפוך הוא על ידי בינה.

ב

עניני פורים - יין

בס"ד

גדול ביום הגמל את יצחק, הגמ"ל הוא אותיות מגלה, היינו שאברהם שתה ביום המגלה" עכלה"ק². ואף על פי שהדברים נאמרים ברוח קדשו, ואילו מלא פינו שירה כים ולשונו רנה כהמון גליו לא נגיע לעצם הדברים, מכל מקום ננסה לבאר מקצת מן המקצת אודות הרמו הנפלאה שחג הפורים והחיוב לשתות יין בפורים נמצא דוקא אצל יצחק אבינו³.

*

ואתחיל עם הידוע, שבחג הפורים יש מצוה מיוחדת של שתיית יין, ועל ידי השתיה להגיע למצב הנקרא בפי חז"ל (מגילה ז): "ביסוס עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי". והדברים תמוהים קצת כי נודע התנגדותם של חז"ל אודות השכרות ואיך שעל ידי השכרות אפשר להגיע למצב של חטא וירידה גדולה של מוחין דקטנות ו"שכרות של לוט", ואם כן איך חייבו חז"ל לכל

² הרבי רבי ברוך זי"ע היה מתלבש בחלוקא דרוגו כנודע, שהיה כועס וצועק על כמה אנשים כמובא בכמה סיפורים ובספרי תולדותיו. והיה באמת נאזר בגבורה כנגד כמה אנשים, נשים וטף, אבל ח"ו שהיה זה בלתי כונה כי הוא היה ה"גבורה שבחסד" בדורו כמבואר בספרים, והמתיק את כל הדינים דוקא בדרך הדין עצמו בסוד "קטיגור נעשה סניגור" כדמצינו אצל משה רבינו שהמתיק המים המרים דוקא על ידי עץ מר, והוא סוד מיתוק הדינים בשורשם כמבואר באריכות במאמר מיתוק הדינים, ובעת הסתלקותו, אחז הרבי זי"ע בספר הזוהר (ח"א קפד). ופתח אותו להמאמר "אית רוגזא דאיכרי ברוך" והלך לעולמו, להראות שכל הרוגו שלו היה בכדי להמתיק את הדינים ולהוריד הברכה והדברים עתיקים.

³ ואודות הכתוב עצמו "ביום הגמל" את יצחק, אפשר לומר שקודם ההפרדה וההבדלה (עיין רש"י תענית יא: ויבמות יב:) של הבן עם הוריו עדיין מכוסה ומוסתרת המדה המהותי של הבן, כי הבן נכלל במידות של אביו ואמו, והוא יחוס של אחר באחר כי הבן עדיין ניזון מתרומת הוריו ומידותיהם ואין לו משמעות יחיד כשלעצמו, והוא עומק "נהמא דכסופא" כי מאן דאכל דלאו דידיה אינו יכול להסתכל בפנים של המשפיעים מרוב בושה. אבל על ידי ה"הגמל" שהוא הפרדה והבדלה מן השורש בבחינת הנסירה אפשר לבנות היחוס חזרה לדרגה של פנים בפנים. וכאן, המדה של אברהם ושרה היה מדת החסד כנודע ומידת יצחק היה גבורה ודין, וכל זמן שיצחק מקושר ותלוי באברהם היה אי אפשר למדת הגבורה דקדושה לצאת לפועל, אכן כאן על ידי ה"הגמל" הבדיל את מדת הגבורה מהתכללותו בהחסד דאברהם ויצא לפועל בפני עצמו, לבנות את עצמו ולגלות את פנימיותו, ועל ידי זה היה אפשר אחר כך בעת העקידה ליחד המידות של אברהם ויצחק, חסד וגבורה, אש ומים פנים בפנים ואכמ"ל. והוא כדוגמת הצמצום של אור הא"ס וחזרת הקו אחר כך, כי הקשו המפרשים (עיין דברי הרבי רש"י המשך ס"ו בתחילתו) למה סלק כל האור ולא השאיר הקו במידתו הראוי, ולא הוצרך לגלות הקו אחר כך, ותירצו שאילולי השאיר שיעור הקו מתחילתו לא היה יכולת לבנות את הכלים אחר כך והבן וכן לפי דברי חז"ל (שבת קל). שהסעודה היה ביום המילה של יצחק אבינו מובן הדבר כי סוד המילה הוא התגלות העצמיות של היחיד כשנפרד מן הגי' קליפין הטמאים ועל ידי הפיכת הערלה דאיהו ה"נוגה לו סביב" מסיימת המהלך של הכנעה, הבדלה, והמתקה שהוא בנין העצמיות של המדה, ועיין דברי הבעל שם טוב הקדוש זי"ע בכתר שם טוב אות כ"ח והדברים ידועים.

ישראל לשתות ולהשתכר בחג הפורים.

אמנם הדבר יתבאר על פי המובא בשערים (קהלת יעקב ערך יין) ש"היין הוא רומז על בינה", שהוא בחינת גילוי, ולכן אמרו חז"ל (עירובין ס"ה.) "שנכנס יין יצא סוד", וכמו שהיין מורה על בינה, מורה גם כן על הגבורה שנקרא יין בזהר הקדוש (ויקרא ג.) והטעם הוא שהגבורה יונק מן הבינה שהוא שורש היין. כי מבינה מתעוררים הדינים דהיא שם הוי"ה שמורה על רחמים פשוטים עם ניקוד אלקים שמורה על הדינים.

וביאור הדברים לפי ענינינו הוא שהיין בבחינת משקה הוא מאד קשה לחיך האדם, כי היין במצבו האמיתי הוא חזק ומר עד שנצרך למיזוג המים בכדי להמעיט את חוזקו, ואף על פי שבדרך כלל המשקין כעין מים וחלב נחשבים כחסדים, כי מתפשטים לכל צד אם אינם מוגבלים על ידי הכלים, כעין הנהר היוצא מעדן להשקות את הגן, מכל מקום היין הוא הגיבור והחזק שבמשקין עד שמתעורר מן שריפות בתוכיות האדם. ולכן על ידי שתיית היין מתחיל האדם לשוטט במחשבותיו והרגשותיו, מן הקצה אל הקצה, מיניה וביה בתוכיותו ממש, עד שמרגיש העמקת הנפש פנימה, כי כמו שהגבורות יורדים להעומק של הדבר על ידי שבירת החיצוניות עד שמגיעים להנקודה העיקרית שבענין, כך היין יורדת כביכול בתוך תוכיות האדם על ידי עוזו וגבורתו עד שיכולים להרגיש הפנים של הכל. ומתוך אלו היתרונות הגשמיים של היין, שגוונו אדום כעין דם המורה על הגבורות נחשבת היין כסמל הגבורות והדינים.

וכבר ביארנו כמה פעמים שלהגבורות יש שני בחינות, יש הגבורות התחתונות, שממש מתהווים הקליפות וכל הרע והצער הנראה לעינינו הגשמיים בעולם המעשה שלנו, ועל ידם כל היסורין וכל הלעומת זה של הקדושה, ולעומת אלו הגבורות המרים והקשין יש שורש הגבורות שהם גבורות קדושות המעוררים השמחה והחדוה למעלה בשורשם. ומאלו הגבורות⁴ העליונים

⁴ שהם באמת חד עם הגבורות התחתונות אלא שהתחתונים הם הענף והעליונים הם השורש, וכל המראות של הענף אינו אלא מצד ריחוקם מן השורש, אבל באמת ובעומק השורש מתפשט גם במקום הענף, כנודע שאין בן אלא מה שבאב וכל השינויים בין הבן והאב הוא רק לפי תפיסתנו החיצוני ולא מצד מהותם הפנימי, וההכרה הזו היא שלב נוספת בסוגית מיתוק הדינים המבואר באריכות במאמר הבינה והמתקת הדינים, שבאמת אין צורך במעשה של המתקה על ידי העלה לשורש או על ידי פירוק ושבירת הדינים אלא נצרך רק הכרה והתבוננות שבעומק עמקם אין כאן דינים תחתונים אלא גבורות קדושים כנודע מהמעשה של הרבי רבי זושא זי"ע והחסיד שהלך לו ללמוד הדרך להמתיק היסורים והדינים, והרבי זי"ע ענה שאינו יודע פשר הדבר כי אף פעם לא הרגיש דינים ויסורים, והוא על פי דברי הבעל שם טוב הקדוש זי"ע (צוואת ריב"ש ס"ט) שבמקום מחשבות האדם אם הוא כולו, וענין זה מבואר באריכות נפלא בתורתו של אדמו"ר מנחם מנדל שניאורסון זי"ע, הרבי מחב"ד בכל ספריו ובפרט משיחותיו בדבר מלכות ואכמ"ל.

באין כל הטובות והישועות הצפונים בצפון, וכל המיתוקים והתיקונים הנצרכים לעולם. ולכן מובן הענין שהיין, שהוא מורה על הגבורות מתייחסת לבניה, שהיא שורש העליון של הדינים, שמשם שורה השמחה, שאין שמחה אלא בבשר ויין, "ויין ישמח לבב אנוש" (תהלים קד) וגם כן מתייחסת אל הגבורה והדין שהוא בחינת "יין לבעלה" (תהלים ס) וכל קלקולי היין כעין השכרות דלוט ומעשה הסוטה כמו שאמרו חז"ל (סוטה ב.) כל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין.

*

והנה משום שמתחילים בגנות ומסיימים בשבח אסביר עכשיו מקצת אודות היין רעל, דהיינו היין שמשם נאחזים הקליפות ואחר כך אסביר בעז"ה היין הקדוש דאיהו הסוד של יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית. אמרו חז"ל (ברכות מ.) "אילן שאכל ממנו אדם הראשון, רבי מאיר אומר גפן היה שאין לך דבר שמביא יללה על האדם אלא יין, שנאמר וישת מן היין וישכר" עכ"ל, נמצא שאף על פי שעץ הדעת טוב ורע היתה של גפן, עיקר החטא מתייחסת ליין שהוא פנימיות הענבים. וכן מבואר להדיא בדברי חז"ל (ברי"ר יט, ה) וז"ל, "ותקח מפריו ותאכל, אמר ר' איבי סחטה ענבים ונתנה לו", דהיינו שדוקא על ידי דחיקת היין מן הענבים נעשה הקלקול הנורא של החטא דאדם הראשון.

והאי סוגיא של "סחטה ענבים ונתנה לו" תופס מקום עיקרי בפנימיות הסוגיא של מעשה אדם הראשון וחווה, וז"ל של רבינו האריז"ל (ע"ח שער ל"ח פרק ד'), "והוא עצמו מה שאמרו רז"ל שחטא חווה היה שסחטה ענבים ונתנה לו, ופירוש הענין הוא וכו' והיין שבענבים הם דינים שבעקבים האלו. ונודע שאין החיצונים ניוזנין אלא מהפסולת של היין, מן השמרים שבו שהם שיורי הדין הקדוש, והנה זה השפע שיונקים החיצונים הוא דין קשה והוא יין עכור מלא שמרים והוא בלוע בתוך העקביים (דלאה בראש רחל)⁵ דמיון היין הבלוע בתוך הענבים, וחווה סחטה אותם ענבים, וכוונתה היתה שעל ידי הסחיטה ההיא יצאו השמרים הבלועים שם, ומהם שתו אדם וחווה מן היין ההוא כוס התרעלה, חלק החיצונים דנקרא סטרא דמותא ולכן נענשו בענין המיתה וגרמו עליה מיתה" עכ"ל.

וקודם שנעסוק בביאור הפשוט בתכלית הפשיטות של דבריו הקדושים שעומדים ברומו של עולם ראיתי להביא עוד קצת כדי להבין יותר, וז"ל של האריז"ל (ע"ח שער ל"ה, ג), "וביאור הדברים כי היין משומר הוא סוד הגבורות הניתנין אל המלכות וצריך להיותן שמורים מן החיצונים שלא יתאחזו בהם כי יניקתן מגבורות ולכן היין צריך לשומר שהם הגבורות, לא כן החסדים שהם המים. ואמנם החיצונים הם יושבים תחת המלכות וקרובים אליה בסוד "רגליה ירדו מות" ואינן

⁵ דהיינו בינה שהם שורש הדינים במלכות שהיא מקום אחיזת הדינים התחתונים לפי ענינו.

ה

עניני פורים - יין

בס"ד

נאחזים בה אלא בסופה בתחתיה כנודע וכו' ולפעמים אותן הגבורות נעשין דם שהם דינין גמורים ואז הוא דם נידות שיונקים החיצונים, אך שהיותן שמורים הם יין כי יין מורה על גבורה המתמתקת בסוד "ויין ישמח" עכלה"ק⁶.

ועל פי ההקדמות האלו אפשר לבאר מקצת אודות החטא של סחיטת הענבים, כי הענבים מורים על הגבורות כשהם בשורשם העליון והם מכוונים כנגד עולם הבינה, שנקרא עלמא עלאה⁷, ששם בעולם הנסתר והמושמר של בינה הדינים והגבורות הם בתכלית העילוי והקדושה כמו שכתוב "מה רב טובך אשר צפנת ליראיך", דהיינו הדינים הצפונים בהענבים הם הם בתכלית הקדושה ואין שם מגע נכרי ואין שום אחיזה להסטרא אחרא במקום העליון הזה. אבל ידוע שעולם הבינה, דהיינו הענבים עם היין השמור בתוכם, אף על פי שהיא ממותק בתכלית המיתוק מכל מקום בהתפשטותו למטה יש שורש דשורש של הדינים התחתונים והרעים שגורמים כל השכרות דקליפה וכל היסורין המרים של עולם התחתון דאיהו עולם הנגלה המושרש במלכות שהיא בחינת דין כמאמרם ז"ל "דינא דמלכותא דינא", ועולם התחתון הזה המושרש בהדינים והגבורות של מלכות נקראת רחל, שהיא עקרת הבית והתגלות המציאות הנוכחי.

וחוה, בטעות, רצתה להוציא את היין מן הענבים, דהיינו הדינים התחתונים משורשם, ולגלותם בעולם המעשה בכדי לבטלם לגמרי. ונודע שסחיטת ענבים איהו כתישת הענבים על ידי העקביים עד הוצאת היין מתוך הענבים, וכל זה פעלה חוה על ידי האכילה מן העץ. ואף על פי שכוונתה היתה רצויה, שרצתה לבטל כל הדינים מן המציאות, מעשיה לא היו רצויים כי הדינים והגבורות הם לצורך גבוה כמבואר בכמה מקומות, דהיינו שהדינים והגבורות הם השורש של הגבול והמציאות האמיתי שמאפשר את הרצון הפנימי של הקב"ה שרצה להיות לו דירה בתחתונים⁸ אלא צריכים להיות שמורים וממותקים בשורשם העליון שהם הענבים של עלמא דבינה. ועכשיו על ידי סחיטת הענבים יצא היין שמורה על גבורות, אדומה כדם, ואז נתהווה הכח

⁶ ועיין עוד בדברי האר"י שער הליקוטים, שיר השירים אות א' לקמן בעז"ה.

⁷ ואע"פ שאין לנו עסק עכשיו בהאי סוגיא עמוקה וארוכה של רחל ולאה בבחינת הפרצופים אלא בחלק קטן ממנו, ורק בבחינת הדרוש חשבתי להיות כמורה מקום לענין זה והרוצה להעמיק יעמיק. עיין בתחילה בדברי האר"י בע"ח שער רחל ולאה ועוד בשער מיעוט הירח, ועיין דברי הרמח"ל בספר הכללים כלל ל"ח בענין לאה שהיא עלמא דאתכסיה ורחל שהיא עלמא דאתגליא על פי דברי הזוהר, ועיין עוד פתחי שערים (חלק ב' נתיב רחל ולאה, וכן חידושים מלוקטים בסוף ביאור הגר"א לספרא דצניעותא, ועיין דברי הלש"ם בספר הקדו"ש שער ו' באריכות וכן בספר דע"ה חלק ב' בענין דור המדבר, ולגבי דרושי הסודות האלו עיין דברי המי שילוח ובנו הבית יעקב בפרשיות השבטים אודות החילוק בין יהודה ויוסף שהוא כעין החילוק בין רחל ולאה, ועיין עוד בספר אמנות עתיך פרשת חיי שרה בענין חברון וירושלים ויש עוד מקורות רבים ודי בזה.

⁸ עיין דברי המדרש תנחומא נשא ועיין דברי הרבי רש"י ז"ע המשך תרס"ו דף ד' ואילך.

של יניקת החיצונים ושליטת הקליפה על הגבורות בסופם. כי אף על פי שיצא היין מכל מקום עדיין היה קדוש ושמור בסוד יין כשר שעדיין לא נגע בו הרע, אך בסוף היין, דהיינו שמרי היין שהם הפסולת שלו שם דייקא אחזו הקליפין בישין. ועל ידי נגיעתם ואחיזתם בסוף היין נעשו ונתהפכו כל היין ליין נסך שהוא יין של עבודה זרה.

וביאור הדברים הוא שכל זמן שהגבורות שמורים בשורשם שהם הענבים או פשוט וברור שיש רק רשות אחד דאיהו רבון העולמים, שברא האור וגם החושך, החסדים וגם הגבורות, ואף על פי שהם מופרדים ומשונים בתכונותיהם, מקושרים ומאוחדים הם בשורשם. אך כשהגבורות פועלים באופן משונה ומתהפכים לאש של יסורין ורע על ידי ירידתם למטה אז נראה כאילו יש שני רשויות ח"ו⁹ וזהו כל היסוד של עבודה זרה, שנראה שיש פעולה שחוץ מן התחום של רצון השי"ת, והוא סוד עץ הדעת טוב ורע, שעל ידי התגלות היין בעץ של מטה נראה שיש טוב ורע, חסד וגבורה, רצון ה' ורצון אחרת, וכל זה נגרם על ידי יציאת וירידת הגבורות משורשם העליון, בענבים דבינה לתוך עלמא דמעשה ששם יש אחיזה להחיצונים והמות¹⁰ וכל הזמן שהחטא של אדם וחווה אינו מתוקן אז נראה כאילו יש שתי הנהגות, של דין ושל רחמים, וכאילו יש שתי רשויות ח"ו חד פועל החסד וחד פועל הדין. ומפאת הרע והיסורין הנגרמים אחר יציאת הגבורות של יין משורשם אז יש צורך לשתי ברכות, הטוב והמטיב ודין האמת, כמו שאמרו חז"ל (ברכות נד.) ש"חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה" וכו', וכן (פסחים נ.) ש"לא כעולם הזה העולם הבא, עולם הזה על שמועות טובות אומר הטוב והמטיב ועל שמועות רעות דיין האמת", אבל באמת יש האפשריות להכיר אפילו בעולם הזה, עולם הקלקול, המציאות האמיתי, דאיהו דרגת הגבורות קודם ירידתם בעת החטא, כמו שיהיה לע"ל בעלמא דאתי דאיהו עולם הבינה כמו שאמרו חז"ל (שם) "אבל לעולם הבא כולו הטוב והמטיב"¹¹. וזה לשונו של החזון איש זי"ע (קובץ אגרות, אגרת ל"ו) "עיקר העבודה בשמחה, כי באמת אין כל עצב בעולם למי שמכיר אור

⁹ וטענה הזה של שתי רשויות חד פועל הטוב וחד פועל הרע הוא מבואר בתכלית הביאור בספרי הרמח"ל בפרט בספר דעת תבונות ח"א עיין שם באריכות.

¹⁰ כל הביאור הזה של חטא סחיטת הענבים הוא על פי דברי המקובל רב נתן שפירא זי"ע בספרו מצ"ת שימורים ויין המשומר בחלק יין המשומר עיין שם כל הדברים בביאור נפלא וכן על פי דברי מהר"ל בסוף נר מצוה אודות יין נסך וכן בסוף גבורות ה' בהלכות יין נסך ואם שגיתי ה' יכפר בעדי.

¹¹ ולכן תמצא דוקא אצל היין ברכת הטוב והמטיב כמבואר בברכות (נט.) ונפסק להלכה (או"ח סימן קע"ה) שעל יין טוב בתוך הסעודה מברכין הטוב והמטיב, כי יתבאר לקמן ששורש המיתוק והתיקון הוא גם כן בעבודת היין בסוד "קטיגור נעשה סניגור" ומיתוק הדינים בשורשם דייקא, דעל ידי היין אפשר להגיע לעלמא דטוב ומטיב שמעל העולם של דיין האמת, ועיין דברי האר"י בשער המצות (פרשת עקב) שמבאר כעין זה, שהטוב והמטיב באה על ידי המתקת הגבורות של היין על ידי חסדים.

עניני פורים - יין

האורות של האמת" עכלה"ק. ועל מילין זעירין הללו באו דברי רבינו בעל הפחד יצחק (פורים כ"ג, א וז"ל, "ומרן בעל חזון איש, שהיה בעל ברית היסורין הכי מובהק כותב, "אין עצב בעולם" וכו', פירוש לדבריו, האמת יש לה שתי אורות, אחד של דיין האמת ואחד של הטוב והמטיב, אבל שניהם ביחד, הוא הוא "אור האורות של האמת", ושניהם ביחד הוא סוד ברית היסורין, ולמי שמכיר איחוד ברית זה, אין עצב בעולם" עכ"ל¹² ועל ידי ההכרה הזו מתקנים את החטא של אדם וחיה.

אבל באמת צריך להבין, שנודע שאחד מדרכי התיקון בדרך כלל של קלקולי הבריאה וחטאי האדם איהו סוד ההיפוך, כי כשהאדם נתקלקל בדבר מסויים אז יש לפניו שני דרכים, חד הוא האפשריות של כיפוף, דהיינו לכפוף הרע על ידי סגירת העינים כביכול, לא ליתן מקום למציאותו. ואז, על ידי התשובה והתיקון של אותו פרט נעשה כאילו אינו במציאות. והוא דרגה של תשובה מיראה, הנקרא אתכפיא בספרים. אבל בענין התיקון והתשובה על קלקול יש דרגה נוספת שהוא באמת העיקר והיותר עמוק משני גדרי העבודה. והוא שאחר הקלקול, לא די במחיקת הרע ואיבודו אלא צריכים לעסוק בשברי כלים של אותו פרט ולבנות הבנין חזרה דוקא על ידי הקלקול עצמו. והוא בחינת הפיכת הקטיגור להיות סניגור, שדוקא בדרך הירידה מכין הדרך לעלות חזרה למקומו האמיתי. ודרך הזה הוא בסוד תשובה מאהבה שמהפכים הזדונות לזכיות, והוא נקרא בפי ספרים וסופרים דרך של אתהפכא. ודוגמא לתיקון כזה הוא העובדא של מיתוק המים המרים על ידי השלכת העץ לתוך המים על ידי משה רבינו אחר יציאת מצרים כי מבואר בדברי הרמב"ן (שמות טו, כה) בשם חז"ל, "שהיה העץ מר והוא נס בתוך נס", דהיינו שדוקא על ידי מרירות העץ המתקו מרירות המים, וכן היה אצל אדם וחיה, אחר החטא שהכירו ערותם ואבידת לבושיהם הטהורים, אמר הכתוב "ויתפרו עלה תאנה ויעשו להם חגרת" וביאר רש"י (שם) ש"הוא העץ שאכלו ממנו, בדבר שנתקלקלו בו נתקנו", והוא על פי מאמרם ז"ל (שמו"ר ג, כ"ו) "אבל הקב"ה במה שהוא מכה הוא מרפא"¹³.

¹² ועיין שם המשך דבריו באות ד', "בודאי שמן השכרות של היום נתפקח, אבל רושמה של שכרות זו ישאר,

והרושם הוא, אין עצה בעולם" עכ"ל ובעזה"י אבאר לקמן.

¹³ דרך אגב שאינו מן הענין כל כך אבל מקושר לכל הסוגיא הזה של מיתוק הדינים בשורשם והתקשרותם לפורים הוא ביאור הכתוב אצל מצב מיתוק המים על ידי מרירות העץ, "שם שם לו חק ומשפט" וביאר רש"י שהוא סוגית פרה אדומה, כי נודע שפרה אדומה הוא החק של התורה כולה כמו שכתוב "זאת חוקת התורה" ומשמע שחוקת התורה והחק של מרה הם תלויים זה בזה והענין לפי ענינו הוא שכשם שבמרה מתגלה הסוד של מיתוק הדינים בדינים דוקא בסוד המתקת הדינים בשורשם, כך אצל פרה אדומה רואים זה, כי דוקא על ידי אפר הפרה, שהוא מטמא כמת מטהרים המיתה, עד שאין המיתה נמתק אלא על ידי המיתה עצמו. והוא סוד

ח

עניני פורים - יין

בס"ד

וז"ל של רבינו אהרן הלוי זצוק"ל, שהאריך טובא בהאי סוגיא בכל ספריו הנוראים כנודע, וומדת מלכותו יתברך נעשית נשמה להם כמאמר הכתוב היא מתהלכת בתוך החיות ובחינה שניה הוא התלבשותה בבחינת נגה לברר מתוכו מבחינת חיצוניות העולמות שהוא בחינת קליפה וסטרא אחרא לברר הטוב מתורה ולאתהפכא חשוכא לנהורא וכו' ולדחות הרע הגמור, ובחינה זאת נקראת ירידה בגלות להיות הס"א וההיפוך כדי לברר מתוכם הקדושה, אשר ירידתה זו היא צורך עליה אשר כל עיקר הכונה היתה מאתו יתברך לגלות אלקותו יתברך דייקא מצד ההיפוך וכו' כי עיקרה היא מצד ההתגלות בבחינת העולמות ובבחינת ההיפוך, וכל עיקר ההתגלות הוא דווקא מצד ההיפוך ולגלות אלקותו יתברך דווקא מצד היש ומצד הנפרד בבחינת ס"א" וכו' (שערי עבודה שער א' דף מ' ועיין שם באריכות) והצד השני הזה, שהוא דרך של אתהפכא, של מיתוק הקלקול מתוך הקלקול עצמו הוא הדרך התיקון של קלקול היין שאירע על ידי אדם וחווה. כי לעומת היין נסך שהוא הכוס של יין רעל שפתח כל הקלקולים שבעולם ובזמן, יש היין הקדוש דאיהו יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית.

והענין הוא, שכשחז"ל (ברכות לד:) דיברו אודות ימות המשיח ועולם הבא, שכנודע כבר מורין

"מי יתן טהור מטמא לא אחד" ועיין דברי הסוד ישרים פרשת חקת. והענין הוא שפרה אדומה הוא בסוד "מיי" דהיינו דרגת הבינה ששם מושרשים הגבורות ושם הוא שורש המתקתם בסוד "אלקים חיים" שמטהרת אפילו טומאת מיתה, אע"פ דאיהו למעלה מטעם ודעת, כי דייקא שם שואלים "מיי" שאינו יכול לעמוד על בהירת הענין מרוב מעלתו, והיא בחינת שער נו"ן דבינה ששם אין שייכות להבנה כמו שאמר שלמה המלך על מצות פרה אדומה (תנחומא חקת וי) "אמרת אחכמה והיא רחוקה ממני" שלפי גדר החכמה אין שייכים להבנה, אלא על ידי שער נו"ן דבינה שהיא סוד הכתר מעל החכמה שם דייקא מתגלה סוד פרה אדומה (כי פנימית הבינה הוא פנימית עתיק בסוד רדל"א כמבואר בספרי חסידות ואכמ"ל). ועיין קונטרס "שם האחד אליעזר" מהגאון המקובל ר' דוד לוריא זצ"ל מבית מדרשו של הגר"א זי"ע בתחילת פרקי דרבי אליעזר באריכות איך שמצות פרה אדומה תלוי בדרגה דבינה ששם נמתקים הדינים בשורשן בסוד החק שנתגלה במרה. ועיין דברי האר"י (שער המצות פרשת חקת) שביאר באריכות ובהירות איך מצות פרה אדומה הוא סוגית מיתוק סיגי הדינים בבינה על ידי גבורות קדושים והם הם הדברים שביארנו עד כה.

ואפשר לבאר על פי זה דברי מוהר"ן הנודעים ונסתרים (תנינא ע"ד) שהמשכה של פורים לפסח הוא דוקא על ידי פרה כי כולם מורין על מיתוק הדינים על ידי בינה (עיין מאמר טל ופסח באריכות), ועל ידי זה יש קצת רמז למה שכתב רש"י בפרשת חקת שפרה אדומה באה לתקן הקלקול של עגל הזהב, כי נודע שמעשה העגל היתה על ידי ריבוי הגבורות והדינים במצבים התחתון בסוד סיגי השמאל, שרצו בני ישראל לעבוד "לצד השמאל" של המרכבה כביכול, ודוקא על ידי מיתוק הדינים נמתקים מעשה דעגל (גיי ק"ג שהם דיני השמאל עיין דרוש המנחה לרבינו האר"י בשער הכוונות) ואחרון חביב אביא דברי הבעל התניא באגרות קודש (אגרת כ"ח) שבדרך כלל אי אפשר לתקן או למתק הגי' קליפין הטמאים שהם בסוד מיתה ממש, תחתית הדינים ורק על ידי טהרת הפרה אפשר לתקנם והוא מסוגים הקשין בדרך כלל ובמקום שאומרים לקצר אינו רשאי להאריך.

על בינה, דאיהי עלמא דאתי, דרשו "מאי עין לא ראתה, אמר רבי יהושע בן לוי זה יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית", נמצא שהגאולה העתידה, שהוא גמר התיקון של קלקולי אדם וחוה מרומז ומסומן על ידי היין הקדוש שעדיין נגנו בתוך הענבים משעת בריאת העולם, וזה היין המשומר הוא בסוד הבינה לפני התפשטותו למטה שביארנו לעיל שהיה יסוד הקלקול, שיצאו הגבורות משורשם העליון בבינה וירדו למטה עד תחתית עולם המעשה, מה שאין כן היין המשומר שגנוז למעלה בלי תערובת החוץ והקליפות, ששם עדיין הגבורות הם בסוד גבורות קדושים של רב טוב הצפון, ששם תלוי השמחה והחדוה של יין הטוב והמתוקן. והיין הזה הוא חד עם בחינת הגאולה וביאת המשיח שכולם תלויים בהעלאת הגבורות והדינים לשורשם העליונה, וז"ל של ר' צדוק הכהן (פרי צדיק - דברים אות ח') "מה רב טובך אשר צפנת ליראיך, שעיקר אור הראשון גנוז לצדיקים לע"ל והוא כמו שאמרו חז"ל, כל התורה שאדם לומד בעולם הזה, רובץ הוא לפני תורה של עולם הבא, שעיקר התגלות תורה שבעל פה יהיה על ידי משיח, וזהו ענין סעודה שעתידי הקב"ה לעשות לזרעו של יצחק שיתגלו עיקרי הסודות שלא נגלה לאדם מיום שנברא העולם, ויתגלה לעתיד לבא, וזה ענין יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית" עכ"ל. ומה שמתייחס גילוי היין הזה ליצחק דוקא הוא משום שיצחק אבינו מורה על הגבורות הממותקות בשורשם, שהוא בינה, אם הבנים שמחה, ששם השחוק של יצחק שמתגלה על ידי הפיכת האלהים אחרים לאלקים דקדושה כמו שאמר הכתוב "שחוק עשה לי אלקים", אצל לידת יצחק ולכן דוקא מצד יצחק יזכו בני ישראל לגאולה אמיתית לעתיד על ידי התגלות זה היין, דהיינו הסו"ד הגנוז עדיין בתוך תוכיות נשמת הישראלי שאינו נפגם על ידי רוב הגליות והנסיונות כמו שאמרו חז"ל (שבת פט.). שדוקא יצחק יגלה הזכות של בני ישראל לעתיד, ומשום שיצחק אבינו היה מושרש בגבורות הקדושים, רצה גם כן לברך עשיו בנו לכוללו בתוך הגבורות הקדושים, אבל באמת עשו, שמורה על הדינים התחתונים של יין נסך, אדומה כדם, עדיין לא הגיע תוכו להכלל לתוך הקדושה כנודע מספרים וסופרים, ולכן רחל נתנה העצה ליעקב אבינו, סוד התיקון הראוי להכניס את עצמו במקום עשיו ולחטוף את הברכות במקומו, אבל מכל מקום, על ידי הרצון של יצחק לברך את עשו בכדי להכניס שמרי היין חזרה לתוך היין הקדוש, פועל התעוררות קטנה של הדינים התחתונים שאז רצו כביכול לקפוץ מדרגה לדרגה ולזון על ידי גבורות הקדושים¹⁴ ולכן מבין יעקב שצריך להמתיק חזרה הדינים של עשיו על ידי היין הקדוש של בינה עילאה ששם מתהפך הכל לטובה, ולכן אצל קבלת הברכות מיצחק יעקב הביא לו יין לשתות אף על פי שיצחק לא ביקש ליין כלל כמו שכתוב "ויבא לו יין וישת", וביאר התרגום יונתן", ואייתי מן חמרא

¹⁴ דוגמא שמצינו גם כן אצל הקש"י בערב שבת כמבואר בשער הכוונות שער השבת לרבינו האר"י אודות

דאצטנע בעינבוי מן יומי שירוי עלמא וכו", ועל זה באה הביאור פירוש יונתן על תרגום יונתן וז"ל, "פירוש מן היין המשומר בענביו שנגנו מתחלת בריאת העולם ועיין ברקנטי (כד.) שכתב על פי הקבלה שהמשיך לו יין, הוא מדה שעל ידי יצחק, ומינה מתערין דינין, ושם היין משומר כי שם אין מגע נכרים, ולכן לא נזדמן לעשיו" עכ"ל, והדברים הם ממש כמו שאמרנו, שכדי לבטל האחיזה של עשיו, שהוא בבחינת שמרי ופסולת היין נצרך לגלות היין המשומר שמורה על בינה, שורש הגבורות בכדי לבטל ולמתק הדינים התחתונים, וכמו כן ביאר האריז"ל (שער הפסוקים, תולדות), "והנה עתה יצחק שהם הגבורות דאמא, היה רוצה לברך את עשו, שהוא שמרי הגבורות, בסוד (משלי ל, ג) ומיץ אף יוציא דם, כי מתמצית הגבורות יוצא הדם שהוא מזון עשיו, אדמוני כדם, ואם היו הגבורות ההם לבדם בלי מיתוק החסדים שהוא סוד המים שמוזגים בהם את היין החזק למתקו ולבסמו, ודאי שהיו ברכות היין ההוא נותנת לעשיו, ולכן יעקב המתיק את הגבורות הנקראים יין, כשהשקהו ליצחק אביו על ידי המים, ואז נמתקו ונמשכו הברכות ליעקב ולא לעשיו" עכ"ל. עד כאן ביארנו איך היין המשומר בענביו מורה על עולם הבינה שמתקנת את הגבורות הרעים, אבל מכאן ואילך אבאר בעזה"י שלב נוסף בסוגית היין המשומר, שלא די שהיין הקדוש מורה על מקום של מיתוק הדינים והמרירות, אלא מורה באמיתות הענין על השורש העליון ביותר של כל הגבורות הקדושים שהם הם שורש של תיקון דמשיח והוא הבוצינא דקרדנותא שביארנו לעיל¹⁵ שהוא הגבורה דעתיק יומין המתלבשת בחכמה בסוד מוח סתימאה, המובלע בתוך הכלי עד שמתפשטת למטה למעוי דאמא, שהיא עלמא דבינה ועומדת שם בבחינת שורש הגבורות של כל סדר ההשתלשלות¹⁶.

ועל ידי האי בוצינא דקרדנותא המכוסה בתוך החכמה מתבררים כל הגבורות הנפולות שירדו לתחתית התחתונים של עולם הזה הדומה ללילה כמו שמבואר באדרא רבה שבחכמה אברר, והבחינה הזה של מיתוק והעלם הגבורות לשורשם נמצא ביין כשהיא מתגלה בבחינת בוצינא דקרדנותא, וז"ל של המקובל האלקי רבי יצחק אייזיק חבר זי"ע בפירושו באר יצחק על ספר המדהים של רבו המובהק מים אדירים (הערה ע'), "ושורש כל הגבורות הוא בוצד"ק במו"ס והבוצינא הוא משכא דרכותא שהיא מאירה על ידי אור דאורא ומשם התחלת התיקון ולשם תכלית הכל דביה סליקו וביה סלקין דלא הוו והוו וכו' ומשם נמשך הארה למשיח שהוא סוד

¹⁵ עיין מאמר בוצד"ק באריכות.

¹⁶ ונודע שהבוצד"ק והגבורה דע"י מגלה הסוד של מעלת הגבורה על החסד, כי הגבורות והמידות של קו המדה מושרשים בצמצום הראשון קודם התפשטות הקו, והוא מושרש בהעלם העצמי של קוב"ה כנודע, עיין מאמרי אדמו"ר האמצעי שע"ה, ועיין חנה אריאל פרשת תצוה להרב הצדיק רבי יצחק אייזיק אפשטיין הלוי מהומיל זי"ע תלמיד נאמן של ראשי חב"ד באריכות ואכמ"ל.

יא

עניני פורים - יין

בס"ד

גמר התיקון וכו' סוד עי' שנה הוא בסוד יי"ן נקודות אלקים יין המשמה, וזה סוד ביאת דוד לעולם על ידי היין של בנות לוט ואמרו רז"ל שנזדמן להם במערה והוא מיין המשומר בענביו מששת ימי בראשית, סוד עדן עילאה, ולכן נמשך לו משם עי' שנין, ולכן לע"ל יתנו לו כוס יין לברך בסעודה לע"ל ויאמר אני אברך ולי נאה לברך וכו' שנאמר כוס ישועות אשא וכו' שאז יהיה בסוד עדן, יין המשומר בענביו ואז יתגדל מלכותו כו' והוא סוד שוב פ"ר דמנצפ"ך והדינים בשרשם הם טובים יותר והוא תכלית כונת הבריאה, וזה סוד צדיקים שתחילתם יסורים וסופם שלווה, שעל ידו נמתקים הדינים ומתבסמין ועולים לשורשם בחינת יין המשומר סוד עוה"ב" עכ"ל¹⁷.

והדברים מיוסדים על דברי רשב"י המוזכרים באדרא רבא קדישא (קכח:) שאמר אודות הבוצינא דקרדנותא "והאי מוחא דאיהו האי חכמתא סתימאה, שקיט ואשתכיך באתריה, כחמר טב על דורדיה, והיינו דאמרי, סבא דעתו סתים, ומוחיה סתים ושכיך" עכ"ל, דהיינו שזה המוח, שהוא חכמה הסתומה, הגם שמכוסה בו הגבורה דעתיק, דאיהו בוצד"ק, עם כל זה הוא שקט ונשקט במקומו כיון הטוב השוקט על שמריו, דהיינו שמרי היין שהם שמרי הגבורות, לפי ששם הגבורות ממותקים בתכלית העילוי. נמצא שהמשיל הזוהר הקדוש הגבורה הראשונה בתכלית העליון ליין המשומר בלי שמרים. וז"ל של רמח"ל בספרו האדיר והנורא אדיר במרום על האדרא (קלט) "כי היין על שמריו, ר"ל מה שהדברים עומדים לפי סדריהם, פירוש השמרים הם סיגי היין והם סוף הדין, שהם מה שמשם יונקים הקליפות והנה בהיות היין יושב על שמריו, היום כל המדריגות לפי הסדר אשר רצה בס המאציל יתברך, כי היין הוא עיקר, והשמרים עומדים תחתיו, וזה עיקר השליטה וממשלת ההנהגה, כי לא יפול בלב השמרים להתערב ביין, אלא כל אחד עומד במדריגתו, וזהו ענין הח"ס וגבורת עתיק אשר בה, כי שם עומד הדין הקדוש בממשלתו, וסוף הדין עומד להיות תחתיו מוכנע, והס"א נכנעת תחת הקדושה וכו' כי בהיות היין על שמריו הכל כמנוכה, אין השמרים מזיקים, אלא אדרבא, היין עומד בתוקפו וריחו לא נמר" עכלה"ק, והענין לפי ענינינו הוא דאף על פי שביארנו כבר שבכללות יש שני מיני תיקון לכל קלקול, הבריאה הנגרם על ידי חטא של אדם וחוה בבחינת סחיטה ענבים, שהם דרך אתכפיא ודרך של אתהפכא, תשובה מיראה ותשובה מאהבה, מכל מקום יש מדריגה שעומדת עליהם בהסתר נפלא, העולם עצמו שמתגלה רק בתור הוראת שעה, המשברת ההנהגה שהולך על פי משפט ודין. כי כל תהלוכות העולם, המוגדר לפי עניני הזכות והחוב, החיובי והשלילי וכדומה, הכל נתקן בתחילת הבריאה על ידי הקו של אור אין סוף היורדת לתוך חלל הצמצום בכדי להתהוות השיעור והמידות. אבל מעל הקו, קודם התפשטותו היה מעשה הצמצום כנודע דאיהו התגלות ההעלם של הקב"ה על

¹⁷ ועיין עוד שם בהערה נ"ה וז"ל, "וזה סוד מה שכתוב רז"ל עדן עלאה זו יין המשומר בענביו מוי' ימי

בראשית והוא עדן עילאה ששם גבורה עילאה יין המשמה בסוד ישחק, דיתבי כחמרא על דורדיא" עכ"ל.

ידי מדה שנקרא בוצד"ק¹⁸ ושם בהעלם העצמי של הצמצום, טמון היכולת של שבירת המערכות והפיכת הכל מקצה אחד לקצה האחר באותו שעה, ששם משמשים ההפכים בנושא אחד כמו שהאריך מוהר"ן (תורה ס"ד) שמציאות הצמצום איהו הסתירה היותר גדולה ששם מתיחדים ההפכים ביחוד נפלא שאינו נכנס לתוך מחשבת האדם כמו שכתוב "כי לא מחשבותי מחשבותיכם". וכשהנהגת העולם המשוער לפי גבולי המציאות מתקלקלת אז נצרך לגילוי העליונה של העלם העצמי, הסתר עליון שמתהפך הכל חזרה לסדר הראוי, ודרגה גבוהה הזוה שהוא הדרך השלישי העומדת מעל הדרכים האחרים של אתכפיא ואתהפכא מקושר בתכלית עם היין המשומר בענביו מששת ימי בראשית, היין הסתום והמכוסה בתוך בית גניזו של המלך העליון, שלא שלט שם שום גילוי, רק נעלם בתכלית ההעלם בבחינת רישא דלא ידע ודלא אתידע מה דהוי בהאי רישא. ובשעה שמתעורר הרצון העליון לגלות האי נקודה עליונה, ששם מושרשים כל הגבורות בתכלית הזכות ששם משמשים רק בבחינת העלם העצמי אז דייקא מתגלה החדוה והשמחה האמיתית בסוד שעשועי המלך מעצמו אל עצמו שנעשה רק על ידי הצמצום מעצמו אל עצמו שהוא תכונת הגבורות וההסתר העליון המוליד את הגילוי אחר כך כמו שרמזו חז"ל (ברכות פרק א') "כמו בריאת העולם שברישא חשוכא והדר נהורא". וז"ל של אדמו"ר הזקן (ליקוטי תורה שה"ש ד"ה כי טובים), "הנה אמרו רז"ל עין לא ראתה זה יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית, וכתוב תירושי המשמח אלקים וכו' והענין כי היין בענבים מבלע בליעי ויצא מן ההעלם אל הגילוי. ולכן נכנס יין יצא סוד כו' ויין ישמח כו' להוציא מן ההעלם לגילוי, וכל דבר שהיה בהעלם והסתר ביותר הנה הגילוי שאחריו ביתר שאת, ואין לך דבר בגילוי שלא היה בהעלם תחילה כמו הולד שהיה טמון בבטן האם, וכן הזריעה צריך להיות הגרעין טמון ומכוסה ונקבר בעפר וכל מה שטמון ומתקרב בארץ יותר, גדילה התבואה אחר כך בתוספת וריבוי הברכה ביותר. וכן כל הגליות הם בחינת העלם, אותותינו לא ראינו כו' ורעת אריכת הגלות הוא לפי שלע"ל יתגלה פנימיות וטעמי תורה, וזהו ענין יין המשמח אלקים, כי אלקים הוא בחינת הסתר והעלם כמ"ש כי שמש ומגן ה' אלקים, וזהו נכנס יין יצא סוד, סוד ה' ליראיו ויין המשומר בענביו הוא בחינת העלם והסתר גדול מששת ימי בראשית" עכ"ל. זאת אומרת היין המשומר המתגלה אחר ההעלם הנורא איהו התגלות ביתר שאת וביתר עוז ואז יכול לירד לכל הגבורות והדינים של סדר ההשתלשלות למתק ולתקן ולהפך הכל לטובה ולשמחה, וזהו הסוד של מעלת הגבורות והיין בשורשו מן החסדים המורגשים, כי הגבורות מרוב מעלתם מכוסים בהעלם העצמי שאינם נתפסים בשכל האדם, שכאן למטה נראין כיסורין ודינים כמו שכתב ר' יצחק אייזיק חבר זי"ע (אפיקי ים, סנהדרין צט). וז"ל, "כי הגבורות הם באמת יותר גדולים מן החסדים כי החסד אינו טוב

¹⁸ ועיין באריכות מאמר בוצד"ק והדברים של האר"י במבוא שערים בפרט.

כל כך שאינו על פי המעשה רק אף למי שאינו כדאי, מה שאין כן הגבורות שהם על פי דין ועל פי המעשה מעליותו יותר גדול, אך בעולם הזה מצד שהיצר הרע נמצא בעולם אז הדין מחייב להעניש, והוא סוד אחיזת הסט"א מסיגי הגבורות שהם שוטרי הדינים, והוא סוד יין שעצמותו משמח אלקים ואנשים, ובעולם הבא שאז לא נשאר שום רע בעולם ובטל המעשה רק קיבול שכר הצדיקים בעד המעשים טובים שעשו בעולם הזה, הוא יין המשמח והוא ענוג הנפשות, והוא משומר בענביו שאין בו מגע סט"א רק כולו טוב מאד, וכו' אבל לע"ל אז וביער רוח הטומאה אז יהיה יין המשומר בענביו עכ"ל.

והתגלות הזה הוא המדריגה של יצחק אבינו, סמל הגבורות, שיצחק אבינו הוא האב הנעלם ביותר, שדיבוריו הם מועטים ודרכיו מסותרים¹⁹ ולכן זכה לטעום מן היין המשומר בחייו ממש כמו שמבואר לעיל, וז"ל של אדמו"ר מקאמרנא זי"ע בספרו כתם אופיר שדרש סודות עמוקים של עתיק יומין על מגילת אסתר (ד"ה וסוד והשקות), "בכלי זהב, הכל על לעתיד שיתבררו כל הברורין, ויתעלו הגבורות עד טוב גמור, עד עתיק יומיא, ואז ירד השפע להשקות העדרים, בכלי זהב, כי יצחק יהיה ראש ההנהגה כי אתה אבינו עכ"ל²⁰. וכן כתב (פרק בי ויעש המלך) "וכן נאמר ביצחק כי יין הם הגבורות, יין משומר, ולעתיד יתנהג העולם בגבורות כחשיבות הזהב על הכסף" עכ"ל. נמצא שהגילוי של היין העליון ששם נמתקים כל הדינים והגבורות הוא מקושר עם יצחק אבינו, דאיהו מכוון כנגד עלמא דבינה (עיין מאמר הבינה באריכות).

ולכן מובן עכשיו הרמז הנפלא של הרבי רבי ברוך זי"ע שהרמז בתורה לשתייט יין בפורים הוא דוקא אצל יצחק אבינו כמו שאמר הכתוב "ביום הגמל את יצחק", והדברים מבוארים גם כן בספר הנורא ברית כהונת עולם (מאמר הסתר אסתיר פרק לח) וזלה"ק, "ואמנם כי הרי דכתיב ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק כי בחינת המיתוק נתגלה סוד יין המשמח במשתה גדול, הכי נמי בבחינת מגל"ה שהוא יום הגמ"ל את יצחק בסוד פור הנזכר (הגמ"ל עם יצחק בגי פו"ר) באה מצות המשתה וסוד המיתוק ההוא" עכ"ל. ועל ידי אלו ההקדמות מובן מעכשיו דברי הזוהר הקדוש הסתומים (שמיני לט): "וחכך כיון הטוב, קוב"ה משבח לה לכנסת ישראל ואמר וחכך כיון הטוב. יין הטוב דהוא חמרא דמנטרא, הולך לדודי, דא יצחק דאיכרי ידיד מבטן למישרים, ובגין חדותא דההוא חמר טב אתכליל שמאלא בימינא" עכ"ל, דהיינו שדוקא על ידי היין המשומר בענביו, שהוא מקושר בתכלית ליצחק אבינו, ידיד מבטן, שבשעת הולדתו מתגלה השחוק בעולם שיצחק על שם השחוק מתגלה הקשר והחדוותא של הקב"ה לעם ישראל בכל

¹⁹ עיין מאמר נפלא בספר עקבי היראה מתלמיד המובהק של הסבא מסלבודקה זי"ע ר' אברהם אליהו קפלן

זי"ע ד"ה יצחק אבינו באריכות.

²⁰ ועיין שם ד"ה ויין מלכות רב אודות המתקת הדינים של מלכות על ידי היין דבינה המושרשת בבוצד"ק.

הזמנים. אפילו כשיש ח"ו פגם בכנסת ישראל, והדינים והגבורות הירודים רוצים לינק ולפגום את קדושת ישראל, כי אז דייקא מתגלה השורש העליון של הגבורות, שהוא יין המשומר, עלמא דבינה ששם אין שום אחיזת נכרי או ס"א כנודע כי הוא עדיין שמור בענביו בלי מגע רע²¹.

וכל הסוגיא דלעיל אודות היין והגבורות הנמתקים בשורשם בבחינת יצחק אבינו שיך דוקא ביומא דפורים ששם דוקא אמרו חז"ל (מגילה ז.) שחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי.

וז"ל של רבי צדוק הכהן זי"ע (דברי סופרים אות ל"ח), "עיקר השמחה הוא מסטרא דגבורה, כמו שנאמר בלידת יצחק כל השומע יצחק לי, ואמרו ז"ל (ילקוט שמעוני צ"ד) הרבה שחוק ושמחה היה בעולם ויין הוא מסטרא דגבורה ישמח לבב אנוש וכו', וזהו פורים כי פור המן נהפך לפורינו, וחייב אדם לבסומי, נגד המשתה הראשון דאחשורוש, שהיה התחלת הרפואה למכה בשכרות אחשורוש שנהרגה ושתי, והגמר במשתה היין דאסתר, והמן התפאר בזה ואמר אף לא הביאה וכו' והיה מלא שמחה על זה, ולא ידע כי בנפשו הוא וכוס התרעלה שתה, ולא מיין המשמח" עכ"ל. וכן מבואר ביתר דקות בספרו ליקוטי מאמרים (ענין שמשון אות נ"ט), "וחייב איניש לבסומי וכו' שאמרו ז"ל (ברכות מ.) שאין לך דבר מביא יללה אלא יין, והוא ראשית חטאי העולם באדם ובנח, ולכן ההוי"ה המושלם בחודש זה הוא בצירוף מהופך ממש כידוע, והוא על דרך עולם הפוך הנזכר למעלה שנעשה על ידי תיקון השקר" עכלה"ק.

מתוך דברי הכהן זי"ע למזדים שעיקר ההצלה של פורים היה דוקא מתוך היין שהוא מציאות של גבורה ודין כעין אדמימות הדם, אבל מצד אחרת יש לו היכולת לגלות השמחה והחדוה היותר עמוק מצד המתקת הדינים בשורשם כנודע שאין לך שמחה כמיתוק הגבורות. ולפי הסתכלות ראשונה נראה כסתירה נוראה מתוך עצמו, שחפצא של דינים יהיה שורש ההצלה והישועה עד שעיקר מצות היום הוא ביסוס דיין, אלא הם הם הדברים שביארנו לעיל, כי עיקר השמחה והמיתוק הוא מתוך הפיכת הדברים מן הקצה אל הקצה שזהו שורש השחוק האמיתי המתגלה עם לידת יצחק אבינו, כי דוקא במקום היאוש הגמור של אברהם ושרה שם נזדמן בשורת יצחק, בחינת ק"ץ ח"י שהוא החיות המתגלה דוקא במקום המיתה והחושך.

וענין זה מצינו גם כן אצל דורו של מרדכי ואסתר, שלפי חיצוניות הדברים מתחייב כנסת ישראל כליה לגמרי, שהיו בתרדמה עמוקה מאד של שבעים שנה כמבואר בליקוטי הלכות

²¹ ועל דברי הזוהר הנ"ל עיין ביאור נפלא בביאורי הזוהר להצמח צדק זי"ע דף שכב, שמבאר שמה שיין הטוב קאי על בינה עילאה המושרשת במו"ס דהוא בחינת ה"בוצד"ק שורש מיתוק כל הדינים על ידי התלבשות הגבורה דעתיק בתוכו עי"ש באריכות והם הם הדברים.

באריכות (פורים, א) אבל נתהפכו הדברים ושם דייקא, בחושך הכפול של "אנכי הסתר אסתיר" זכו לגילוי נורא של ישועת פורים, כמו שכתוב במגילת אסתר (ט, א), "ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם", שדוקא מתוך ההיפוך, בחינת היפוך הדינים וכו' גבורות לשלהובי רחימו ותענוג נפלאה נצחו כנסת ישראל, וז"ל של רבי צדוק הכהן (ליקוטי מאמרים אות ט"ז), "וכן מנהג לעשות כל מיני שחוק בפורים, ומנהג ישראל תורה, שהוא על דרך שנאמר יושב בשמים ישחק לה' ילעג למו, דיום אשר שברו וכו' ונהפוך הוא וגו' דזה שחוק גדול כאשר נהפוך קיווי של הרשעים מהיפוך להיפוך" עכ"ל.

וכל האריכות הזה מבואר באופן גלוי בדברי האר"י בכוונת של פורים והשייכות של פורים ויין להתגלות הבינה. וז"ל (פרע"ח שער הפורים פרק ה'), "ענין פורים הוא בהוד ענף הגבורה, סוד יין הרומז בגבורה, לכן הנס בדם שהרגו את שונאיהם, וגם השמחה הוא ביין" עכ"ל. וכמו שביארנו כבר שהיכולת של הדינים והגבורות להיות שורש הישועה והרחמים תלוי בשורש העליון של הדינים דאיהו בינה, ששם מתגלה הבוצינא דקרדנותא שהוא השורש של יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית, ולכן מבאר האר"י בדבריו הקצרים הכוללין יסודות עמוקים (שם) "שזה סוד ונהפוך הוא, דהיינו שנהפך הוא על ידי אמא, הנקראת הוא (זוהר קרח קעח): ונתלבנו ונתמתקו דינו"22, מתוך דבריו הקדושים למדים שכל מהלך ההיפוך, שהוא היכולת להפך דבר להיפוכו ממש, ובאותו עת עדיין לכלול בתוכו את מציאותו האמיתי הוא תלוי בבינה שהוא כולו רחמים אבל גם כן שורש הדינים כנודע, שעיקר מציאותו, דאיהו שם הוי"ה עם נקודת אלקים הוא סתירה ומוזר, ולכן דוקא שם מתגלה הסוד של "אלו ואלו דברי אלקים חיים". וזהו סוד שתיית היין בפורים, כי מלבד הידיעה שיין בעצמו הוא כולל שני הפכים דאיהו מציאות של דינים אבל מכל מקום על ידו זוכין לשמחה אמיתית, גם כן זוכין על ידי שתייתו להשראת המוחין של בינה, שהוא המצב שבו האדם זוכה לראות איך שכל ההפכים במציאות הם באמת מושרשים בשורש היחוד העליון, ששם מתגלה שהכל "טוב ומטיב". וז"ל של רבינו האר"י (פרע"ח פרק ו') "ונמשכים מח הבינה על ידי שתיה, וצריך להיות השתיה מרובה מאכילה, לרמז למלכות שהיא בחינת גבורה, ומח הבינה גובר בנוק' לכן צריך להיות השתיה מרובה" עכ"ל, וביתר עומק, בבחינת הסודות שכיסה עתיק יומין מבאר האר"י, שהדרגה של פורים, שמגיעין למעלה גבוה ביותר ששם יכולים להכיר בדקות שאפילו הרע והדינים הירודים שהם שורש הקליפות והסי"א הם מקושרים לקדושה ודרגת היחוד העליון של בחינת עלמא דאתי שהוא דרגת הבינה, וזה תלוי דוקא

²² ועיין דברי הקאמארנא זי"ע בכתם אופיר (פרט ט' ד"ה ונהפוך הוא) "יש כאן סופי תיבות שם א-ה-י-ה בינה וגם "הוא" בינה וגילה אחיה השילוני הנביא למרן הריב"ש טוב ששם בבינה נתהפך מצרה לצהר, מדין לרחמים, מנקבה לזכר וכו' והכל ידוע" עכ"ל.

בהמשכת מח דבינה על ידי שתיית יין.

ועי' משי"כ האר"י לגבי החיוב של חז"ל להבין ש"ארור המן וברוך מרדכי" הם הם מקושרים ביחוד גמור, וז"ל "והנה מה שאמרו רז"ל שחייב איניש וכו' הכוונה היא, כי ידוע שיש ניצוץ של קדושה בכל קליפה המחייה אותו, ואם יסתלקו ממנו לא ישאר לו חיות ויתבטלו לגמרי מיד וכו' ואנו רוצים שגם לזאת הניצוץ יגיע לו חיות לעצמו מזה ההארה, ולזה צריך שישתכר האדם ביום הזה, ונלע"ד כי כשאנו ממשיכין אותו מוח בינה ברחל על ידי שתיית היין בריבוי גדול, יש הארה גדולה שיהיה זה כח להאיר גם לניצוץ ההוא שבתוך הקליפה" עכ"ל, והענין לפי הבנתי הדלה הוא שדוקא על ידי הסתכלות הבינה יכולים להאיר שגם הדינים והגבורות יהיו מקושרים בתחום הקדושה, כי דוקא שם בבינה מתגלה ה"בוצד"ק, שהוא האש השחורה, כח הגבול העליון הטמון בכח בתוך אא"ס הבלתי גבול, דאיהו שורש האמונה בסוד "רזא דמהימנותא" כי אין לך סתירה לדעת יותר מזה הכח. ושם דייקא מתכלל הגבול והמדה שהם שורשי דשורש כל הדינים והגבורות הירודים המתגלים בתחתית סדר ההשתלשלות.²³

²³ וכאן המקום לבאר ביתר עמקות למה דוקא על ידי מח הבינה שירד על ידי שתיית היין זוכין להאיר גם להניצוץ הטמון בתוך הקליפה עצמה. כי נודע שאע"פ שבדרך כלל החכמה נחשב כתוצאת הגילוי של עתיק יומין, לעומת א"א שהוא שורש הבינה (עיין באריכות בספר יראוך עם שמ"ש דף תשפ"ד בעין השמ"ש הערה כ"ה) יש שייכות חזק בין עתיק ובינה, כמו שכתוב בזוהר (ויצא קנו): "עבד הלוי הוא" שמורה על היות עתיק שורש הבינה, דתיבת"הוא" קאי על הבינה, ועתיק הוא המשפיע אל הבינה. ועיין באריכות בדברי אדמו"ר האמצעי ז"ע בתורת חיים, פרשת לך לך, והדברים מאירין.

וז"ל של מורינו בעל "עבודת הלוי" (חלק א' מגילת אסתר סח): "אך איך יבוא למטה התגלות אור עליון ביותר היא על ידי להשתכר ביין, יין הוא בינה ופנימיות בינה היא פנימיות עתיק, אך צריך לשכר ביין דייקא, דהנה בזמן הגלות נאמר שכרות ולא מיין, וכן אל תראוני שאני שחרחרת שהוא ענין קו שמאל, הביטול דיראה במרירות על עוצם ריחוקו מה' כי נוטל השמחה וכו' כי כל מה שיתבונן יותר בגדלות ה' יותר יתפעל במרירות כו' ולכן בזמן הגלות היא על ידי היין המשכר דייקא אבל לא על ידי המשמח כי אי אפשר להיות יין המשמח לבד, ולכן בפורים אף שנאמר "ימי שמחה ומשתה" ואין שמחה אלא ביין שהיא יין המשמח מ"מ צריך להיות יין המשכר גם כן וצריך להיות התכללות משניהם" עכ"ל, נמצא שעל ידי שתיית היין זוכין למח הבינה, שבפנימיותו מתגלה פנימיות דעתיק יומין, שהוא בחינת הרדל"א, שורש ה"בוצד"ק, שמתגלה מתוך העלם העצמי של אין דעתיק לעומת האני דאריך כנודע ושם בפנימיות דעתיק, בחינת הרדל"א מתגלה היחוד הנורא של התקשרות הבלתי גבול בגבול והגבול בבלתי גבול, והוא בחינת "מקום הארון אינו מן המדה" שהוא שני הפכים המשמשים ביחד בהתכללות גמור (עיין שרשי הים על ע"ח חלק ג' בענין מקום העתיק דאצילות אם הוא מעל החזה דא"ק או תחתיו), ושם משמשים הספיקות שהם בחינת עמלק, הקליפה היותר חזקה למטה בסדר ההשתלשלות, בקדושה, כי הספיקות המושרשים ברדל"ל הם שורש העליון של מלכותא קדישא דאיהי בחינת אולי (עיין קהלת יעקב ערך אולי) ששם נבנה עיר שושן שסביבו הוא הנהר אולי, כמבואר במקומות רבים עיין דברי הרמח"ל (קל"ח

ועל פי כל זה מובן עכשיו דברי חז"ל שכל הימים טובים יהיו מבוטלים לעתיד חוץ מיומא דפורים, כי בפורים זוכין לעלות לדרגה גבוה ביותר שהוא בחינת העלם העצמי של הקב"ה שאפילו בתוך ההסתיר אסתיר, הסתר עליון, שם מתגלה השעשועים העצמיים של מיתוק הגבורות בשורשם, ולכן לעתיד כשיבטלו כל ההסתרות התחתונים המסתירין את אור של הקב"ה מכל מקום ישאר מקום מוצנע, שורש הצניעותא העליונה²⁴ בסוד "קדושתני למעלה מקדושתכם", שתמיד נשארת חלל ופער בין הניצוץ בורא והניצוץ נברא, ושם במקום העליון הזה נולד האור של פורים, עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי.

פתחי חכמה) ועיין דברי הטועמיה חיים זכו (...), וכן דברי רבי מנחם מנדל משקלאוו זי"ע בספרו מים אדירים (...). אודות הספיקות דרדל"א ואכמ"ל, ועיין באריכות נפלאה בספר המדהים ים החכמה (תשי"ע) להגאון המקובל רבי יצחק מאיר מורגשטערן שליט"א מאמר "והשביע צחצחות נפשיך".

על כל פנים מלמדים שבפנימיות דעתיק, שהוא רדל"א שם מתהפכים הספיקות עצמם לתכלית הקדושה, ומפאת אלו הספיקות העליונים מתגלין הספיקות התחתונים בבריאה המבואר בפתחי שערים (...), ואז יכולים להכיר ולהעלות הספיקות התחתונים שהם הקליפות, לשורשם העליון, וכל זה על ידי שתיית יין שהוא המשכת המח דבינה הטמון בתוכו פנימיות דעתיק.

ואחר שהעלינו הסוגיא של המשכת המוחין דבינה על ידי שתיית היין בפורים כמבואר בדברי האר"י, צריכים להבין, כי מבואר בפרע"ח ושעה"כ של האר"י ביסוד של פורים שהתגלות הארת מרדכי, הוא בחינת יסוד דאבא, בחינת חכמה, והוא הוא עיקר הגילוי של פורים, ואיך אמרנו עכשיו שעיקר הגילוי של פורים תלוי במח הבינה, והתשובה הוא על פי דברי היפה שעה בפירושו לשער הכוונות ששם מבאר שמוחין דאבא, שהם שורש הארת מרדכי מתגלין במוחין דאמא בסוד החילוף הנודע שהגבורות והבינות של אבא מתחלפים עם החסדים והחכמות של אמא כדי להשלים המוחין על ידי הזיווג. נמצא שבתוך מוחין דאמא שהם בינה כלולים המוחין דאבא שהם הארת מרדכי הצדיק דאיהו עטרת יסוד דאבא כנודע, ואלו המוחין נמשכין בפורים על ידי שתיית היין, ולכן מובן איך הכל תלוי במוחין דבינה.

ומה שכתבנו שבתוך המוחין האלו טמונים הארת פנימיות דעתיק דאיהו רדל"א, עיין הקדמת הדברי שלום נכד הרש"ש לכוונות פורים, והדברים לקוחים ממחברת הקדוש, ועיין באריכות בספר ים החכמה תשע"ד על זה ההקדמה, והדברים מבוארים גם כן בתלמידי הבעש"ט זי"ע ובפרט בספר כתם אופיר מרבינו הקאמרנא זי"ע, והכל בדרך אפשר והייכ"ב.

²⁴ עיין ביאור הגר"א לספרא דצניעותא פרק א' ששורש הצניעות הוא בכתר שהוא רדל"א, ואיהו גם כן שורש אסתיר שתפס הצניעות כמו שביאר מהר"ל בספרו אור חדש שדוקא משום מעלת אסתיר בשורשה העליונה יכול הנס דפורים לירד לעמקות הטבע, והוא גם כן מבואר בהקדמת הדברי שלום לכוונות פורים שהארת מרדכי, יסוד דאבא, יורד עד דרגת העשייה והם הם הדברים ואכמ"ל.